

REGÉLŐ.

Pesten csötörtökön april 25^{kén} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben Budapestiek évnegyedeenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

ELBESZÉLÉS.

*A' világ, a' mint van.**(Vége).*

Ismét az ezredes lakásán voltak.

„Hadd olvassam - fel csak e' helyet — szóllt Nelmore egy francia bölcsek könyvét feltárva — de mivel a' francziát nem beszélem olly helyes kiejtéssel, mint a' bennszülött, inkább lefordítom:

„Hogy az embereket szeressük, csak keveset várjunk tőlök, hogy hibáikat elkeseredés nélkül nézhessük. Szoktatni kell magunkat a' nekik megengedéshez, 's annak átlátásához, hogy a' kimélet, mellyet az emberi gyarlóság a' bölcsességtől kíván, igazságos. De arra, hogy magunkat kiméletre izgassuk, szivünket a' gyűlölség ellen bezárjuk, 's azt a' szelid morál elveinek feltárjuk, semmi sem alkalmasb, mint az emberi szivnek gyökeres kiismerése. Ezért voltak mindig legbölcsebbek a' legkimelőbbek 's a' t.“

„'S most legyen készen egy meglepetésre. A' jó fiú, kit ön annyira csudál 's barátjaul ohajt — Balfour kapitán; a' nemes, magát feláldozó férfi, kit olly nagylelkűleg segitni kívánt, Gilpin ur; 's a' fiatal hölgy, ki szépség, egészség, társas élet 's hódítás közepette is beteg szolganője szobáját meglátogató, kiben férje kincset bir — Lenox Charlotte.“

„Igaz Isten! — riada-fel Nugent — miként hihessem ezt? Hát vak, bódult voltam-e én; e' szerint utójjára még Balfour, Gilpin 's miss Lenox a' tökély mintái lesznek!“

„Semmik kevésbbé mint azok. Balfour vad tékozló, vigályos morálú ember; kinek becsülete keveset ér. Ó látta, hogy ön el van rendeltetve a' tapasztalásnak drágán megvásárlására; *hogy el van rendeltetve valaki által megraboltatni, 's így gondolkozott: 'e' nyereséget inkább én szerzem-meg, mint más.' — Azután nevetett

ön rovására: de nem mintha önt nem becsülné) mert ő maga módja szerint önt igen szerette), hanem mivel azon világban, mellyben ő él, mindenki felhatalmazottnak hiszi magát ismerősei kinevetésére. — Lenox Charlotte önben jó házasságot látá; sőt azt hiszem, önről tartott is valamit: de neki folyvást azt papolták, hogy pompás lovak, fényes kocsi, rang, gazdagság több a' szerelemnél. Ő az Austerly marquisnővé lehetés kísértetének nem tudott ellenállani, 's 20 leány közül egy sem tudná: de ő azért szelid, jó szívű, jó asszony, 's még meglehetőn nő lehet. — Gilpin a' három közül legroszabb; Gilpin valóságos gazember; de Gilpin valóságos szükségben is van. Neki valószínűleg nehezebbre esett önt, ki olly dúsan ajándékozá meg őt, megtámadni: de miután ő olly csekély ember, a' journalok talán nem akartak tőle mást, mint mocskolódásokat elfogadni. Ne higgye ön, hogy gonoszság, hálátlanságból vagy szemtelenségből rágalmazta önt. Ő ezt csak 10 guinéért tette. 'S még is Gilpin olly ember, ki miután nagybátyját 10 guinéig megcsalja, pillanatnyi örömeben ötöt a' koldusnak ad. Így még is egy jobb érzéstől izgattatik. Ő gyermekkori barátját segíti: ezen ifjúsági köteléket csak kevesen feledik; noha találkoznak, 's nem ritkán, kik azt eltépik is. — Ön tévelygése nem csupán abban állt, hogy a' legroszabb embereket legjobbaknak tartá, hanem az kettős is volt; az emberek közönséges nemét előszer legjobb, azután legroszabbnak tartá: egy szeretetre méltó ismerőst legjobb barátul vett; azt hívé, hogy a' szükségben levő ember egyszersmind méltányos is, 's hogy egy módos, szelid leánya az emberi természet legjelesb mintája. Erre ismét más tulságba akart esni, 's az emberek romlottsága felől támasztott gyanújában éppen olly kevés különbséget tenni, mint előbb könnyű hitűségében. Hízlekedem magamnak, hogy utósó 's legveszélyesb tévedéséből megmentém.“

„Azt tette ön, kedves Nelmore! 's most kölcsönözze nekem bölcseit.“

„Örömmel, de annyit mondhatok, hogy egy rövid alapmondás mind azt felülmulja, mit önnek a' philosophok mondhatnak, mert azt a' bölcsek maguk is csak követhetik: ez egyszerű 's következő: „vedd a' világot a' mint van!“

Bulver után

BÜSZÖRMÉNYI PÁL.

ORSZÁG- S' NÉPISMERTETÉS.

Krasznahorka.

(Vége.)

Krasznahorka egy a' régibb várak közül honunkban, melly eddig lakható állapotban megtartatott, 's már egyedül e' tekintetben is legnagyobb figyelmét. 's legélenkebb kívánságait érdekli egy hazafinak, kinek is szánakodó köny csordul szeméiből olly sok nemzeti emlékek feldulásán. Magának a' látni vágyónak is, kinek tekintete csak egyedül mostani körülállásaira van függesztve, ad e' kies hely elég tárgyat a' szemlélésre. Meglepik a' belépőt a' kapu fölé helyezett szobrok 's aláttok e' fölirat:

VT **T**V**T**I**O**R **S**I**T** **P**O**R****V**S **P**O**S****V**E**R**E **F**R**A**T**R**E**S** **S****V**B
MA**I**O**R**A**T** **V** **B**A**R**O**N**I**S** **F**R**A**N**C**I**S****C**I **A**N**D**RÁ**S**I.

Nevezetes az itt találtató fegyvertár, mindenféle réghasznált fegyverek, nyilak, tegzek, réz pisztolok, hét csövű kartács, panczélók, sisakok és más nevezetesebb vitézi öltözetekkel. Ezeken kívül találatnak az udvaron bebeki és királyi álgyük. Egyiken emez irás olvasható: „Franciscus Bebek de Pelsewicz iussit me fieri 1547.“

Az itt járó mindent mintegy halálban szunyadva talál, mintha gyászolnák e' százados falak a' multat: — de annál inkább viditjafel keblét a' pompásan kifestett vártemplom. Andrásy, volt roznyói megyés püspök, sok pénzt fordított e' tűz által lerontott templom fölépítésére; az itt találkozó Maria-kép évenként számos búcsújáróktól látogattatik. Nehány évvel ez előtt az orgona mellett egy üveg koporsóban volt teste Serédi Zsófiának, ki a' 17-dik század közepén elhala, 's ámbár nincs bebalzsamozva (mint mondják), a' bőr megtartá gömbölyű alakját. A' nemzetségnek van tőle több levele és virágrajzolatjai, 's mi több, erdélyi javainak is birtokába jutott. Az udvar tulsó részén jelenlegi birtokosa, m. Andrásy György gróf, boldogult édes anyja hamvainak tiszteletére egy költséges sirboltot építtetett. — A' várnak rég kitisztított kutjából, melly a' hegy aljáig lehat, egy pár embervázat huztak-ki, mellyekről éppen olly kevés fölvilágosítást birunk, mint az udvarban fölállított szent háromsági oszlopról e' fölirattal:

Vi
Coei
Sine init

Sine fine REGNANTI
 Sine pretio OPERANTI
 Sit Laus, Honor et Gloria.

E' néhány szótag mind az, mi ez oszlopon olvasható; a' több-
 bit elrágta az idő vas agyara.

Krasznahorka jelenleg egy nagy lelkű grófnak, a' magyar
 hon egyik nagy polgárának, alattvalóji lelkes atyjának, birtokában
 van. Méltó utódja ő nemes őseinek, kik vérrel áldoztak Mars
 nagy mezején, utódjok ellenben tömjént hint Minerva dicső oltárára.
 A' viharos idők megszűnte után meggyújtá szövetnekét a' magyar
 hon geniusa, és sugarai szétterjedezvén a' honban, őt is, a' nagy-
 lelkűt, megvilágosítá, és így szorgos mukájának tárgya lön, hogy
 a' Magyar is nyolcz százados vészviharok után a' pulyaság látkö-
 rét általhágná, és a' szomszéd nemzetek mintájára lelkét egy szebb
 valóra intené.

Eperjesen 1836. Őszutó 30-kán.

IFJ. STYHMMEL SOMA.

ÉLETTÖRTÉNET.

25.

T e l l e z E l e o n o r a

portugali királyné.

Tellez Alfonz Márton portugali fő nemesnek leánya, ifjúsága
 virágában férjhez ment a' hasonlóan ifjú, szeretetre méltó, 's mind
 rangra, mind vagyonra nézve hozzá illő, szelid keblű gróf A c u g n a
 Lőrinczhez, ki házassága elsőbb éveit boldogul töltötte ritka szép-
 ségű felesége szerelme által boldogítva: de később Eleonora unal-
 mat kezdett érezni a' kisebb városi multságokban, vagy éppen
 falusi jószága magányában, melly pedig a' legbájlóbb tengerparti
 vidéken fekvő, 's jó szívű nyájas szomszéd úri családoktól környez-
 ve nem nagyra vágyó, 's házi csendes örömeiktől kielégíthető szí-
 vet gyönyörrel tölthetett volna be. Eleonora férje, ki imádott nő-
 jének egy kívánságát sem hagyhatá teljesítettlen, 's talán azon hiú
 vágytól is ingerelve, hogy ne csak rejtekben birja, de mások is
 csudálják angyal szépségű feleségét, 's irigyeljek neki annak boldo-
 gító birását, megegyezett kívánságában, 's Lissabonba ment lakni.

A' szép Eleonorának első megjelenését mindjárt számtalan
 győzelmek követték. A' legelső, legnagyobbak hódoltak kelle-
 meinek, 's még a' legfőbbek legfőbbje is, az ifjú, heves, I-ső
 Ferdinand. Fényes ünnepélyek rendeltettek a' szép Eleonora

tiszteletére, vig táncmultságok, pompás udvari estvélyek, költséges, elmés álarczos bálók, az idő kinyíltával pedig népes, izletesen elrendelt vadászatok, kényelmes bárkákon tartott halászatok, 's azok alkalmával kirándulások a' legigézőbb vidékü szigetekre. Egymást felváltva vetélkedtek az udvari nagyok, hogy a' királynak minél érdekesebb összejövetelt szerzenek Eleonorával, 's nem is tették soha hijában készülteiket; örömmel ragadta mindenkor Ferdinand az alkalmat a' vele összejövetelre; sehol sem mulathatott, de élni sem kívánt többé a' bájló Eleonora nélkül.

Egy kívánságát sem jelenthette, sőt csak nem is gyaníthatatta már Eleonora a' nélkül, hogy azt tüstént teljesülés ne követte volna. Ki kegyét megnyerte, bizonyos volt a' királynak kegyelme felől is. Bókolt neki az egész udvar; de a' kevély, nagyra vágyó Eleonorának több kellett. — Nagy terveket készíte, 's cselszövési minden tehetségét kivitelökre fordította. — Napról napra több kellemet 's bájít fejte-ki, 's mindig nagyobb lángra gerjeszté a' király szerelmét, ki már Eleonora házánál is tett látogatásokat, min most gondba kezde merülni az eddig felesége hódolásaiban büszkélkedő Acugna, és szerelemfáltése a' királynak egyik reggeli látogatásakor annyira erőt vett rajta, hogy feleségének öltöző szobája ájtajáboz ment leskődni. Hódító pongyolában látá Eleonorát egy pamlagon ülve, 's a' királyt előtte térden esdeklelni szerelneért. Acugna már be akart lépni, midőn felesége magától szelid méltósággal e' szavak közt utasítá-el Ferdinandot: „soha sem léssz királya erényemnek, soha sem fogok kötelességemről elfelejtkezni.“ — Nyugodt szívvel 's belső büszkeséggel illy erényes, hű feleség birhatásán vonult vissza Acugna! — Kevés perczcel előbb menve a' király karjai között találta volna Eleonorát, 's hallhatta volna, mint mondá érzelmeibe olvadva: „legszebb férfi! ki nélkül életem halál, kin, szenvedés, — királya leszesz holtomig szerelmemnek, szívemnek, életemnek: de — (ekkor következtek az Acugnától hallott, és öly kedvezően magyarázott szavak). — soha sem léssz királya erényemnek, soha sem fogok kötelességemről elfelejtkezni!“ — Nem gyanítá a' jámbor férj, hogy ravasz nőjének e' tettetett erény volt szokott fogása, 's hogy ezzel akarta magának Ferdinand mulandó hódolása helyett a' koronát megszerezni.

(Vége következik.)

PESTI VIZSGÁLÓ.

H i r s z e k r é n y .

Apr. 19-kén ó cs. k. apostoli fölségének születési ünnepét nagy pompával ülé-meg Budapest. A' ritka ünnepre az ég is kegyesen mosolygott-le. — Szitányi Ullmann János Móricz legfelsőbb helyről engedelmet nyert egy, Pozsontól a' Duna bal partján Pestnek vezetendő 's Debreczenig nyuló vasút létesítésére. — A' pesti lövész-társaság igen csinos épülete lerontatott; új épületét a' város erdőbe vezető sétány elején déli oldalról elnyúló telken készítettendi. — Deron-palotának ellenében a' Duna partján kutasz-furóval vizsgálák-meg a' készitendő új hidfő alapjának földjét, 's hat ölnyi mélyben szilárd rétegre találtak; a' furás most a' palotához közelebb folytattatik. — Folyó hó 18-tól kivánatot meghaladó szép tavaszi napjaink járnak; a' hőmérő árnyékban is már délelőtt 14—15 fokon áll. — Ole Bul megérkezett; első hangversenyét most, apr. 25-kén, adja a' nagy redutteremben. FÜLHEGYI.

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

A' paraguay-i hangyák 's guláik. Assumpcióra vándorlásunk alkalmával egy reggelen a' sűrű, homályos erdőből nyílt térre, imitt amott pálmákkal fedettre, bukkantunk. Csudálkozva láttam a' fák között tömredék kúp idomú, 8—10 láb magas 's majdnem 5 láb átmérőjű földdomborodást. Bámulásom még inkább nőtt, midőn e' földgulákat nemesak apró fekete hangyák legióitól lakatva, hanem a' collossalis művet még tulajdon munkájokéknak is találtam. — Leszálltam, e' számos 's nevezetes köztársaság belső alkotását megvizsgálándó, 's legelsőben is babyloni tornyaik anyagát akarám megvizsgálni; mert első tekintetre olly szilárdoknak tetszének, hogy a' legrohanóbb zápor sem moshatja szét, 's legdühöngőbb orkán sem dülhatja-fel őket; — és pedig ki hinné? nem volt egyéb, mint csupa agyagtömeg. Mind e' mellett is hijába próbáltam erős gaucho-késemet e' gulák egyikébe szurni: valamelly bazalt sziklába furni, éppen illy szerencsével próbálhatám-meg. Utitársam, ki hogy meglephessen, előre semmit sem szólt, most némi csudálatosakat beszélt e' tüneményről, és erősen állítá, hogy ez obeliszkek emlékezetet haladó idő óta állnak itt; hogy rólok ő is, mint minden más, csak annyit tud, miként ezek már vizözön előtt itt állottak. Ámbár sem régiség-buvár sem geolog nem vagyok, még is vágy támadt bennem ez építmények közelebről megvizsgálására, 's minél tovább néztem őket, annál bámulatosb-nak tetszett szerkezetök. A' kúptetön tojásdad gömbölyeg medencze áll, mintegy 30 csatornával, mellyeken minden a' medenczébe hullott viz azonnal lerohan. E' vízfogóktól le egészen a' talapig számtalan lyukkal van előntve a' gula, mellyeken hangyák myriadjai forrnak-ki 's be foglalatos keringéssel; a' bemenők füvel, fű-magokkal 's falevelekkel voltak terhelve. Így a' társaságnak egy tagja sem hevert munkátlanul. Néha megtörténik, hogy a' teherhordó a' pálmalevélből vagy szalmaszálból álló sulyos terhet elejti: azon pillanatban megragadja féltuczat üresen kijövő, 's beemeli. Az izmos teherhordó ismét rendeltetése után indul, 's dereka nem sokára ismét görbedez a' nehéz teher alatt.

Én a' guláktól el 's oda vezető ösvények megvizsgálására indultam, 's azoktól ezer meg ezer irányban találtam a' tartományt átszeldelve: az utak

mindenütt tömvék hangyákkal, mellyek mindegyikének csak egy akaratja van, a' gyorsan tovább haladás. Azonban vándorlásaik nem csupán földre szorítvák, hanem minden pálmafán több irányban látszik nyomuk, 's hihetőleg gyümölcs és levelek azon tárgyak, mellyekért az alyban lakók a' felsőbb régiókba zarándokoskodnak.

Azara Paraguay-ról irt munkájában említi, hogy hasonló hangyafészket ő is talált, de azok olly puhák voltak, hogy midőn lova éjente egy ilyen mellett elhaladt, azt véletlenül nemcsak szétdulá, hanem elejével még bele is szakadt. De Azara, ingoványos földön, a' part hosszában utazott: én pedig a' tartomány beljében, hol az agyag keménysége 's zomoksága bámulatos. A' hangyák ösztönszerűleg tudván, hogy lakásuk a' légkör minden változásának kitéve van, építményeikhez a' legkeményebb agyagot választják, 's a' gyurma közé még millio darab pálmafa-héjat és levél-rostot is kevernek; ebből lesz azután azon szétdulhatlan tömeg, mellyről fennebb említést tettem. (Robertson lettres en Paraguay.)

KÜLÖNFÉLE.

Abbas basa igazság-szeretete. Alsó Egyiptusban legutóbbi katona-ujonc-zsedéskor a' helységek birái nem valának képesek kiállítani a' tőlek kívánt katonailletőséget, olly nagy pusztitást vitt véghez a' dögvész. Azonban, hogy kikerüljék a' büntetést, melly rájuk várt a' kijellett katonamennyiség ki nem állításakor, elfogdosák az utasokat, 's a' tartomány fővárosába ifjút és öreget küldének megvizsgáltatásul az ujonc-zok gyógyásza által. Több kurir fogaték így el, 's elvesztek a' nálok volt levelek. Egy tisztos ősz, ki felső Egyiptusból jöve, hogy Seyd-Ahmed-el Bedasuy sirjához Tantahba zarándokoljon, Mahallet-el-Kebir vidékén egy helységben szintén elfogaték. Bármint mondott is letartóztatásának ellen 's bármiképp' hivatkozott zarándjogaira, a' biró fogva tartá; megköötzteté őt, 's kérésére és panaszaire nem is hallgatva, szakálát azon reményben, hogy a' gyógyászt tévedésbe hozhatja az ujonc-zora iránt, leberetváltatá. Tudnunk kell, mi sokat helyeztet szakálában az Arab, hogy felfoghassuk kétségbeestét az ősznek, ki állát így megbecstelenítve látá. Abbas basa elébe jöven, a' gyógyász korosnak lelé őt, 's elbocsátá; de mielőtt elmenne, panaszt tön a' herczeg előtt a' biró gyalázatos tette felől, 's elégtételt kért. Az ifjú kormányzó perczig gondolkozék. Megfejtésre nehéznek látván a' kérdést, elhivatá a' mahallet-el-kebiri scheikeket. Elejebbe terjesztvén az ősznek panaszát, kérdé: „büntetést érdemlő tett-e leberetválni az ember szakálát? A' scheikek néhány perczig tanácskozván, mosolygva felelének, hogy az nem bün. — „Ez tehát véleményök?” — mondá a' herczeg. „Igen, excellentiád, a' törvény illy esetről mit sem tud; a' helység birája büntetést nem érdemel.“ — „Jól van!” — válaszolt Abbas-basa; 's egy szolgáját hivatván borbélyért küldé őt, a' scheikeket, kik ezen ítéletet hozák, megberetváltatandó. Ezek azonban legott leltek törvényt, 's példákat a' régi jogászok ítéletei között, hogy a' birót elítéljék, ki nem sokára bastonade-ot kapott, 's a' panaszló ősznek azonfölül tetemes pénzt kénytelen volt fizetni.

EMLEKMONDÁS.

Üdvös élet.

Élj a' hazának, élj királyodnak,
 'S nevedre tartandó dicsőség terjed;
 A' hol lehet tégy jót, mert a' kegyesség
 Az irgalom teszi a' föld nagyait
 Nagyokká 's földi istenekké.

KISFALUDY KÁROLY után K. H. K. J.

Sors. Hol kinos a' választás, örömet engedjük a' sorsot határozni,
 hogy mintegy menekedjünk önvádlástól magunk előtt.

Két fő zára van minden tudnivalónak e' világon. Egyiknek kulcsát
 a' természet nyújtja kezünkbe, másikéét a' világ 's emberei. Boldog, ki a'
 két tudományt szerencsésen páriathatja egymással, mint barátjok az embereknek.

FÁY ANDRÁS után V. J.

Balgaság a' százados nemességgel kérkedés; mert minél idősb az,
 annál kétségesebb.

A' híz elgő olyan, mint a' csapó kalitka, melly a' könnyen hívő ma-
 darat foglyává teszi.

V. BRN.

Betűrejtvény.

(Első két betű megmarad, végbetű változik.)

Vég m—mel titkon kutat. A' szép ingerel embert
 J—re; de féken tartsd ny—nyel; z—vel emberi test-tag,
 K—val az ég látszik; p—vel készíthet a' művész;
 S—sel vág; az—szel jól végzett műre is illik.

PÉNZES JÁNOS Aradrul.

Nyilatkozás a' t. cz. írókhoz. — Minthogy az e' lapokat közlemé-
 nyeikkel megtisztelő t. cz. írók közül többen, kivált kik legujabban voltak
 szivesek munkákat küldeni, majd azon kívánságukat jelenték, hogy munkájok
 beese és felvétethetése felől e' lapok kiadója nekik véleményét írná-meg, —
 majd azt ohajták, hogy munkájok minél előbb jelenjék-meg, — majd ismét,
 hogy fel nem vétethetés esetére irományuk visszaküldetessék: — ezeknél
 fogva a' t. urakat ez egyszer 's mindenkorra tisztelettel értesítjük, hogy e'
 lapok kiadása a' nélkül is sok időbe 's munkába kerülén, a' fenn érintett ki-
 vánságok levelezés útján nem teljesíthetők: azonban a' tisztelt írók megbí-
 zottjainak az alólírt szivesen szolgálанд szóbeli értesítéssel, 's ugyan azok-
 nak a' nem használható irományokat mindenkor kész kiszolgáltatni: a' közöl-
 hetők (tárgyuk 's érdekükhöz képpes) akkor jelennek-meg, midőn reájok a'
 sor 's alkalmas idő kerül: egymás után ugyan azon írónak többféle munkáji
 (más korábban jött vagy érdekesebb közlemények hátra maradása mellett)
 nem jelenhetnek-meg. — Ezek iránt a' t. írókat értesíteni már csak azért is
 szükségesnek véltük, hogy mind két résznek sok hasztalan postaköltsége
 megkíméltesék.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiacznál alul, a' Duna partján 114. sz. a.

Nyomatja Trattner-Károlyi, uri utsalja 612.